

Nr 82.

Av fru Nilsson, om utredning i syfte att bereda zigenarna en med andra svenska medborgare jämbördig ställning.

De i Sverige bosatta zigenarna torde uppgå till omkring 700 personer. Det stora flertalet är analfabeter, och av barnen i skolåldern åtnjuter endast en minoritet regelbunden skolundervisning. De flesta zigenarfamiljer bor alltjämt i tält eller husvagnar, och många av dem lever i ren misär. Som huvudorsak till att zigenarna inte i större utsträckning blivit bofasta och assimilerats med den ursprungliga svenska befolkningen, har på sina håll förutsatts en medfödd vandringslust och asociala karaktärsegenskaper. Dessa förklaringar har med skärpa gendrivits från vetenskapligt håll, och ingenting tyder i själva verket på att zigenarna skulle skilja sig i väsentliga konstitutionella avseenden från andra folk.

Orsaken till att zigenarna blivit en pariasgrupp i vårt land är i stället att söka på det sociala planet. Ända till helt nyligen och alltjämt i flertalet fall har de varit *tvungade* till ett vagabonderande liv, och fortfarande saknar de i praktiken elementära rättigheter när det gäller bostad, utbildning, arbete o. s. v. De flesta medel har använts för att driva zigenarna från kommun till kommun och permanenta deras ställning som nomadfolk. I humanaste fall har fattigvårdsmyndigheterna i en kommun letat upp en lämplig plats i en annan kommun och hyrt en järnvägsvagn för att bli av med ett zigenarsällskap.

Genom att zigenarfamiljerna drivs från kommun till kommun spolieras varje möjlighet till skolgång för barnen, och den yngsta generationen står i dag i regel lika illa utbildad för arbetslivet som den äldsta.

Trots de handikap, som bl. a. avsaknaden av läs- och skrivkunnighet utgör, har inte så få zigenare under de senaste årens gynnsamma konjunkture fått anställning i industrier, verkstäder o. s. v. och gjort sig omtyckta av både arbetsledning och kamrater. Deras förhoppningar att erhålla lägenheter och bli bofasta har emellertid inte annat än möjligen i rena undantagsfall blivit realiserade. Det finns en utbredd benägenhet att bedöma zigenare generellt i stället för att ta hänsyn till deras individuella egenskaper. Och det ges flagranta exempel på socialt välanpassade, ambitiösa zigenarfamiljer, som tvingats lämna arbete och skolgång, därför att de — uteslutande på grund av sitt rasursprung — vägrats att hyra bostäder och åter drivits ut på vandring. Deras liksom praktiskt taget hela zigenarbefolkningens belägenhet är en illustration till den rasdiskriminering som trots allt tal om motsatsen förekommer i dagens Sverige.

Kommuner underlåter oftast att vidta positiva åtgärder för zigenarna med hänvisning till hemortsrätt o. d. I många fall förklaras det, att staten bör sörja för dem. Några väsentliga åtgärder för zigenarnas inlemmande i samhället har emellertid inte vidtagits från statsmakternas sida. Ansvariga myndigheter utgår tydligen från att alla zigenare skulle vara socialvårdsfall och t. o. m. besvärliga sådana. Även om så vore förhållandet, finge detta inte tas till anledning att ständigt skjuta undan frågan och låta allt fortgå som hittills.

Med hänsyn till den utbredda analfabetismen bland zigenarna och det förhållandet att de äldre i stor utsträckning får betraktas som arbetsförmögna eller endast partiellt arbetsföra, ovana som de är vid ett ordnat arbetsliv, kan det tills vidare vara motiverat med statsbidrag till de kommuner, som har extra utgifter för zigenares räkning, inte endast för att tillfredsställa omedelbara individuella behov (fattigvård, sjukvård etc.) utan också för erforderliga åtgärder för barnens och ungdomarnas utbildning och sociala anpassning. Detta är så mycket mera motiverat, som zigenarnas hemortsrätt i många fall är omstridd.

Bland sådana åtgärder förefaller särskilda daghem eller lekskolor för vissa "besvärliga" vandringsgrupper vara motiverade. En förutsättning för att få barnen från dessa grupper i folkskola, när detta blir aktuellt, torde vara att inordna dem i någon form av förskoleundervisning.

För att samordna och effektivt övervaka alla åtgärder för social anpassning bland zigenarna synes det vara nödvändigt tillsätta särskilda kuratorer i Stockholm och Göteborg, samt en för ambulerande verksamhet i hela riket. Deras uppgift skulle naturligtvis också vara att tillvarata zigenarnas intressen då det gäller att anskaffa bostäder.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i syfte att i enlighet med vad i motiveringen till denna motion antytts bereda zigenarna en med andra svenska medborgare jämbördig ställning.

Stockholm i januari 1953.

Gerda Nilsson.